



## *Egipat - raskršće historije i kontinenata*

Kap. Zvonko Goić

U svim vremenima Egipat je bio raskršće između Sredozemnog mora i Indijskog oceana, to jest između Evrope i Azije morskim putem, a između Afrike i Azije kopnenim putem. Još više, on je raskršće između Evrope i Afrike sredozemnim putem. Otvorenjem Sueskog kanala 1869. godine Egipat se našao i na putu, koji najkraćim pravcem spaja pacifičku Aziju s atlantskom Amerikom. Tako se danas poslije Feničana, Grka, Rimljana i starih Arabljana mogu vidjeti svi evropski narodi, kako plove kanalom, a njima su se pridružili i Japanci i Amerikanci, kad plove kroz Sredozemno more. Budućnost Evrope vezana je za ovaj prolaz, koji sad Egipat drži u svojim rukama.

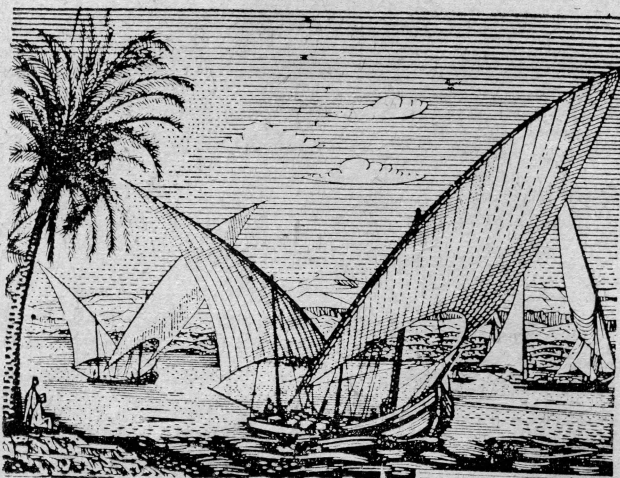
Nije Egipat »sin Nila« zbog količina plodne zemlje, što mu ih daje ova velika rijeka, otimajući ih od pustinje i valjajući svoj čudnovati plodni mulj, već ona omogućava saobraćaj i industrijsko korištenje svojih voda. Sistemom racionalnog navodnjavanja iz voda Nila omogućeno je obrađivanje velikog dijela zemljišta, koje bi bez ove rijeke bilo pustinja.

Jednom su glavno bogatstvo Egipta bile žitarice, ali danas je to pamuk, koji se skoro potpuno izvozi, zatim riža, šećer, što također ide za izvoz u zamjenu za potrebne količine žitarica, tekstila, drva, ugljena, kemijskih produkata, duhana, kafe, petrolejskih produkata, vozila, lijekova, mašinerije. Glavni izvoz po podacima pred neko-

liko godina išao je u: Englesku (42 milijuna egipatskih lira), Indiju (preko 22 milijuna), Francusku (14 milijuna) i SSSR (12 milijuna). Uvezio je iz Engleske (za 36 milijuna), Italije (15 milijuna), SAD (12 milijuna) i SSSR (11 milijuna). Manjim količinama zastupljene su još Francuska i Belgija.

Osim prirodnog saobraćajnog puta, rijeke Nila, Egiptom prolazi i glavna Afrička željeznička arterija, pruga Kairo— Rt Dobre Nade. Također Egiptom prolazi i autostrada skoro istim pravcem, te brojne avionske kontinentalne i interkontinentalne linije. Svi ti saobraćajni putovi, skupa s najvažnijim Sueskim kanalom, daju Egiptu prvostepeni geo-politički položaj.

Kratak historijski pregled ove antičke zemlje reći će nam mnogo više o njoj, a nemoguće je govoriti ili pisati o Egiptu, da se ne spomene njegovo veliku historiju.



Motiv sa Nila



Faraonska epoha, najstarija među epohama, gubi se u dalekoj 5000-oj godini prije naše ere. To je epoha velikog sjaja s naprednom kulturom, koja već poznaje razne nauke, umjetnosti i filozofiju. U vrijeme Aleksandra Makedonskog (332 p. n. e) Egipat je pretvoren u grčku provinciju i od kopnene sile postaje pomorska. On otpočinje svoju sredozemnu ekspanziju i tako se sukobljava s Rimom. Bitkom kod Akcija (30 p. n. e) nad njegovim teritorijem zagospodari Rim.

639. godine kalif Omar osvaja Egipat i tako počinje muslimanska era. Ona mijenja ponovno njegov ekonomski, socijalni i religiozni život. Stalnim invazijama Arapa i Berbera se mijenja njegovo lice i oni polako postaju dominantno pučanstvo. 1597., za vrijeme turske dinastije Osmanlija, čitava Sjeverna Afrika pada pod vlast Carigrada. Pod vlašću Turaka cvjetala je u Egiptu trgovina, umjetnost, dizale su se mnoge divne građevine, koje i danas govore o ovoj eposi prvata.

Napolenska osvajanja 1797. imala su za posljedicu, da su Evropljani bolje upoznali Egipat i njegovu vrijednost. S Muhamed Alijem (1805) počinje vladati ova dinastija Egiptom uređujući državu po evropskom tipu. Počinju veliki radovi na sistemu navodnjavanja, grade se lukobrani i kanali, dižu se prve moderne konstrukcije.

Zbog kanala ukrstili su se u Egiptu englesko-francuski interesi. Utjecaj stranaca u Egiptu nije nikad gledan dobrim okom od strane domaćeg pučanstva. 1882. Englezi vrše vojničku okupaciju Egipta, a time i Sudan (koji je bio pod Egiptom) pada pod njihovu kontrolu. Muslimani egipatskog Sudana digli su bunu (1886), osvojili Kartum i ubili engleskog gubernera Gordona. Zbog toga je došlo do anglo-egipatske ekspedicije u Sudan, koja je poslije dosta prolivene krvi učvrstila englesku vlast nad Egiptom i Sudanom. Engleska je administrativno i politički zavladała s obje zemlje.

Poslije Prvog svjetskog rata, 1921. godine, Egipat je priznat suverenom državom i ukinut je britanski protektorat. Englezi su ostali u Sudanu i na Kanalu. Kralj je bio Fuad. Zbog krajnje bijede siromašnih seljaka i raskoši dinastije i feudalaca u zemlji su jednako mrzili strance kao i domaće velmože. Posljednji događaji rodili su mlade napredne snage Egipta. Grupa mladih oficira formirala je novu vladu, a protjerala kralja Faruka iz zemlje. Vodi se socijalna politika i od feudalaca su već oduzeti milijuni hektara zemlje, koja je podijeljena bezemljašima.

Najvažniji politički uspjeh novog režima bio je sporazum s Velikom Britanijom o Sudanu u veljači 1953. Njime je fiksirano povlačenje britanskih i egipatskih trupa iz Sudana, što će omogućiti pravo sudanskog naroda na slobodno samoopredjeljenje.

Drugi važan uspjeh diplomacije sadašnjeg egipatskog premijera Nasera bio je dokument, koji je Velika Britanija potpisala 19. listopada 1954. godine. Ona se tim ugovorom obavezala, da će do konca 1956. godine potpuno evakuirati svojih 80.000 vojnika iz zone Sueskog kanala, a kontrolu predati Egiptu. Time je Naser postigao ono, što su uzalud pokušali postići njegovi pretходnici. Ovo je velika pobjeda egipatske diplomacije, jer je Kanal predstavljao mnogo za Veliku Britaniju, te je ona poduzimala sve moguće, da zadrži svoj garnizon na njemu.

Predsjednik Naser učinio je daljnji korak: proglasio je nacionalizaciju Sueske kompanije.

Egipat ima oko 22 milijuna stanovnika, koje je skoro sve raspoređeno na onih 31600 kvadratnih kilometara u dolini i oko delte Nila. Ostali dio površine Egipta (Egipat ima 994300 kvadratnih kilometara, znači, toliko, koliko četiri naša državna teritorija) čini neplodna pustinja. Radi ovako guste naseljenosti računa se, da je to jedan od najnapučenijih krajeva na svijetu. Na svakom kvadratnom kilometru živi oko 633 stanovnika. U Egiptu ima dosta stranaca, a najviše Grka i Talijana. Ukupno stranaca ima oko 180.000.

Glavni grad Egipta je Kairo. On broji nešto više od dva milijuna stanovnika. Na arapskom ga

zovu »Al-vahirah« ili »Misr«, na narodnu »Misar«, što je ustvari ime za cijelu zemlju. Kairo je 208 kilometara daleko od mora, a od ušća Nila kod Rosete 259 kilometara. Glavni grad Egipta ima blagu klimu, vruća i suha ljeta. Zimi ima vlažnih i oblačnih dana. Od ožujka do svibnja puše topli južni vjetar, koji Evropljani nazivaju »kasmin«. Moderni grad se nadovezuje na stari i ima velike mostove, prostrane i široke ulice, moderne građevine, svojstvene milijunskom gradu.

Kroz Kairo protječe Nil, pa iako nije na moru, ima svoje veliko pristanište, jer je Nil široka i plovna rijeka.

Drugi grad po veličini iza Kaira je Aleksandrija, najveća egipatska luka na Sredozemnom moru. Aleksandrija ima blizu 1 milijun stanovnika i moderan je grad sa suvremenim lučkim ure-

đajima. U posljednjem ratu je služila kao baza engleske sredozemne flote.

Druge dvije veće luke ustvari su prolazne stanice na ulazu i izlazu iz Sueskog kanala. To su Port Said sa 180000 i Suez sa 110000 stanovnika.

Današnji Egipat je nama prijateljska zemlja, koja smjelo korača na putu napretka, na putu mijenjanja socijalnog lika zemlje. Riječ »revolucija« je omiljela riječ u Egiptu i rado se čuje u ustima malog i radnog naroda, što predstavlja 90 posto Egipćana. Zato nova vlada uživa golemu podršku naroda u svom stremljenju k socijalnom, k boljem životu.

Ovo historijsko raskršće kontinenata našlo je svoje putove k napretku. I koraknulo je snažno i smjelo!